

OBMAWIAĆ (69) *vb impf*

obmawiać (68), **obmowiać** (1); obmawiać : obmowiać *Calep* (2:1).

o oraz drugie a jasne. ◊ *W inf -ma-* (2) *KromRozm I, WysKaz*. ◊ *W pozostałych formach -mã-* (51), *-ma-* (1) *BudNT*; obmowiać z tekstu nie oznaczającego ó.

inf obmawiać (3). ◊ *praes 1 sg* obmawiam (5). ◊ *2 sg* obmawiasz (1). ◊ *3 sg* obmawia (44). ◊ *3 pl* obmawiają (7). ◊ *praet 3 sgm* obmawiał (1). ◊ *3 pl m pers* obmawiali (1). ◊ *imp 2 sg* obmawiaj (1). ◊ *2 pl* obmawiajcie (1). ◊ *con 1 sg m* bym obmawiał (1). ◊ *part praes act* obmawiając (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. Mówić o czymś, omawiać, opisywać; *circumloqui Mącz* (48) :

obmawiać co (7): Ci ktorzy ich namniey máią/ Swoie cnoty obmawiaią *BierEz M2; RejJóz G5; RejKup y3, y3v; Circumloquor, Obmawiam/ Ogradzam/ álbo opifuię którą rzecz słowy. Mącz 197c; ZLotołuczny Apollon/ śmierć twoię przedczęsną/ Obmawia ná fwey lutni żałobliwą pieśnią KlonŻal B; Elevo — wznofzę, Lzę, ganię, złończ obmawiam. Calep 355b; [Bo pierwey wstał/ poł dniem/ iako Euangelistowie obmawiaią [!]. NowModl E2].*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *Hiftoria* bowiem obmawia/ że tego przeciwko niemu postępku *celerius Atheniensis quam ipsum poenituit. Phil S.*

a. *praw. Orzekać, przedstawiać; disponere JanStat* (40) : gdy się wiedzie pozew o to imięnié/ á widzenie ná imięniu ábo ná mieyfcu inymby było vkázowano/ y ináčyé niżli pozew obmawia/ z téy przyczyny [...] idzie vtrátá pozwu *SarnStat 1163.*

obmawiać co (5): *Diar 25; śioftrá tá álbo przyrodzona/ [...], Mężowi tey to vmárley s takowych rzeczy/ ma zoftáwić co Práwo obmawia. GroicPorz gg3v; SarnStat 304, 394, 1219.*

obmawiać o czym (15): O czym wżyftkim listy y Przywileie [...] fpiáné/ y vczynioné/ y poprzyśiężoné fżéřzý obmawiaią *SarnStat 1027, 206, 410, 451, 965. 976 (15).*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): *Conftitucia Séymu Wárszawłkiego Anni 1581. około fłkádów folnych to obmawia/ áby w mieściéh vprzywileiowaných fłkádý folné w mocy fwéy zoftawáły SarnStat 394.*

Fraza: »jako przywilej (a. pozew, a. konstytucja itp.) obmawia« (30): *ZapWar 1502 nr 1936; ile wżywa źemie Kroleřtwá/ wedle tego poddány řtan ten Krolowi Polłkiemu iest/ iáko też y Státutá náłze obmawiaią. OrzRozm V2; ActReg 16; iáko pozew y pořtępek řpráwy iego w księgách Ziemłkich řżéřzý obmawia [prout citatio ad processus causae ipsius in actis terrestribus latius disponit JanStat 536] SarnStat 828; [postanawiamy] że ofoby wřzelákié cudzoźiemłkié miáłtu temu od towáru wřzelákiego [...] pláćić będą powinni czáły wiecznémi/ iáko řżéřzý przywiléy im ná to dáný w łobie obmawia. SarnStat 964, 84, 206, 364, 410, 413 (27); [a w miłóciwym lećzie iest lath piędziefzyąth iako řtari zakon obmawia. NowModl B4v].*

Zwroty: »szerzej obmawiać« [szyk zmienny] (12): y tám [pozwalamy] dóm Sądowy fchowánié ná księgi zbudowác/ iáko o tym řżéřzý Przywiléy náłz ná to dáný obmawia. *SarnStat 1029; iáko o tym zapis w Aktciéh Ziemłkich řżéřzý obmawia [prout de hoc inscriptio in actis terrestribus latius canit JanStat 533]. SarnStat 1242, 451, 965, 976, 983, 1011 (12).*

»w sobie obmawiać« = *zawierać* (2): będziemy winni vchylić im tego/ co Conſtituciá Królá Zygmuntá/ [...] vczyniona/ w łobie obmawia *SarnStat* 1219, 84.

Szeregi: »brzmieć i obmawiać« (1): Státut Królá Alexándrá Stryiá náłzého ták ij wykłádác y rozumieć náydziemy/ iáko łłowá tego Státutu lámé w łobie brzmiá/ y obmawiáią *SarnStat* 84.

»obmawiać i świadczyć« [szyk 1:1] (2): za którego pánowánia [*króla Zygmunta Starego*] do korony *per ſucceſſionem* przypádły: czego datá ich Státutu łzérzýy świadczy/ y obmawia. *SarnStat* 84; iáko o tym Liſt Przywileiu náłzého zá władzá tegóz bliſko przełzłego Séymu Piotrkó(wskiego) wálného wydány łzérzýy obmawia y świadczy. *SarnStat* 1215.

»obmawiać i uczyć« (1): Deputáci pomienieni máią bydź obieráni/ [...] iáko Conſtitucia o Tribunale Anno 1578: obmawia y vczy. *SarnStat* 866.

2. *Mówić przeciw komu, pomawiać, szkalować; obloqui Vulg, PolAnt, Cn; conlatrare, diffamare Calep; allatrare, (circum)rodere, deblaterare., detrahere, incestare, lacerare, mordere, obtrectare, taxare, vellicare Cn [w tym: kogo, co (8)] (11)* : Wyęczy lepyey [...] o nyerządnych á plugáwých rzeczach mowić? [...] czyli ludźye á łtany obmáwyć? *KromRozm I Nv*; Żadnego człéká wnienawiſci nie mieycie: [...] bráćiey łwey nie obmawiaycie/ á łzátáńłka zazdroſć/ niech wam nie pánuie. *SkarŻyw* 455; *Diffamo* – Sřamocę, obmowiam *Calep* 322a, 242b; Ani Páweł ł. tego twierdzi/ żeby káždy grzech miał mieć łmierci zapłátę/ áni łię naydzie [...] żaden kátolik ktoryby ták kiedy piłác miał/ żeby łię nie mogły naleſć grzechy tákowe/ iáko łmiać łię zbytnie/ mowić łłowá próżne/ vkráſć co bárzo máłego/ obmáwiáć kogo ále nie łzkodliwie/ y tym podobne/ á iż nam one nie odeymią łáłki Bożey *WysKaz* 16.

W połączeniu szeregowym (1): ktorem tu dla tego wypifał ł kxiąg wáłzych koſcielnych/ ábyſ nie rzekł/ iż nas obmawiał/ potwarzał/ y łromoćiłz. *KrowObr* 98.

W przeciwstawieniu: »obmawiać ... chwalić« (1): W oczy niekogo chwalić, á krom oczu obmawiać, nie ilachetnego rzecz iełt. *BielŻyw* 52.

Zwroty: »obmawiać fałszywie« (1): Calumnior – Obelguię, obmawiam fałziwie. *Calep* 153b.

»[kogo] obmawiać jako złoczyńce« (1): Máiąc obcowánie wáłze dobre miedzy narody: áby wtem co was obmáwiáią iáko złoczyńce [*ut in quo obloquuntur vobis ut malefactoribus*]/ zdobrych vczynkow bacząc (ie/) łławili Bogá wdzień náwiedzenia. *BudNT* 1.*Petr* 2/12.

Szereg: »złorzeczyć i obmawiać« (1): Ktore zapalenie przyłzło namię/ od łłow tego ktori złorzeczci y obmawia mię [*A voce exprobandis et obloquentis*] *WróbŻółt* 43/17.

W przen (1) :

Zwrot: »obmawiać łłowa prawdy« = *klamać* (1): [*łw. Dunstanus*] łpiewał [...] niełzpor z bráćią [...] y gdy przyłzło do Antyphony na Mágnificát do onych łłow: Czemuſcie obmawiałi łłowá prawdy [*Quare detraxistis sermonibus veritatis Vulg Iob* 6/25]. [...] włyłcy zámilkli *SkarŻyw* 509.

3. *Namawiać, skłaniać łłowami [kogo ku czemu]* (1) : Włpomni (Pánie) zem łtawał przed oblicznością twoią/ ábym ich ku dobremu obmawiał [*ut loquerer pro eis bonum Vulg Ier* 18/20] y zagniewánie twoie od nich odwracał. *PowodPr* 19.

4. *Bronić, łłumaczyć [w tym: kogo, co (8)]* (9) : *Rejłóž* O6; Powieda pirwey Piotr/ iáko wielką krzywdę wzięł od Páwłá/ y w kłáda winę nań. záſię przeciwo temu Páweł powieda/ że niemnieyłzą

tákże od Piotrá krzywdę wzięł/ y nań wŕzytkę winę zgania/ ieden ná drugiego winę wkłádał ŕwoię/ ábo iá iednák obmawiał [*Uterque sua in alterum peccata dissimulant aut certe extenuant*]/ ieden drugiego winnym chćiał vczyńić. *ModrzBaz* 64v; *PowodPr* 65; Nie poŕádzay go/ nie czynń krzywdy ŕławie iego/ nie ták prędko wierz gdy o nim źle mowią, ráczey obmawiy z miłóŕdźia ku niemu/ mowiąc: Nie pewne to rzeczy. *SkarKaz* 279a.

obmawiać za czym [= *czym*] (1): Collátinus zá nimi [*skazanymi na śmierć*] przyczyneń czynić począł/ obmawiając ich niebáczność y głupśtwo zá zwiedzienim towarzysztwa. *Phil* E2.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): wyzwolił zwygnániá Athánázego/ y poŕlał go z ŕwemi liŕty ná Biŕkupśtwo iego/ do Alexándryey: obmawiając wtym y oycá ŕwego/ iŕz Athánázego tylko był dla beśpieczeńśtwa zdrowia iego tám záŕlał/ widzác iáko wiele miał nieprzyaćioł. *SkarŻyw* 390.

W przeciwstawieniu: »winić ... obmawiać« (1): krzyknęli: rátuycie Rzymiánie rátuycie: ta Czárnoksiężnicá/ ŕyná Starościne⁶⁰ zábiłá. Y zbieżał ŕię lud z wielkim tłumem: iedni iá winiąc/ drudzy obmawiając. *SkarŻyw* 69.

Zwrot: »pięknemi słowy obmawiać« (1): onę rzecz pięknemi ŕłowy obmawia á iáko może zdobi/ á kędy może nadobnemi obmowkámí ŕwemi ná wŕzem go niewinnym czyni. *RejZwierc* 90v.

Szereg: »zdobić a (albo) obmawiać« [*szyk 1:1*] (2): *RejZwierc* 90v; A nie iedno postempku Pana Kanclerzowego nie zdobiąc, albo obmawiając ale cos mu trochę przypisuiąc magis ferale q(antu)m Reip: salubre. *ActReg* 139.

Synonimy: 1. *opiewać, opisawać, opisować*; 2. *ostawiać, oszczerzać, szczypać, szkalować, uwłaczać*; 3. *nakłaniać*; 4. *bronić, tłumaczyć*.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

Cf **OBMAWIAJĄCY, OBMAWIAN, OBMAWIANIE, OMAWIAĆ**